

הר הצופים או הר האולימפוס?

על מתנגדי אימוץ קוד אתי לאוניברסיטאות בישראל לנהל דיון ענייני במקום להזהיר מפני "הרס האקדמיה"

ד"ר עמנואל נבון | 18/11/2010 17:30

תגיות: אקדמיה, אם תרצו

ב-2 בנובמבר 2010 דנה ועדת החינוך של הכנסת ב"הדרת עמדות ציוניות באקדמיה". בדיון השתתפו יו"ר הוועדה ח"כ זבולון אורלב, שר החינוך גדעון סער, חברי כנסת, רשי אוניברסיטאות, ארגונים לא ממשלתיים, ואזרחים מן השורה.

המכון לאסטרוגיה ציונית ותנועת "אם תרצו" התבקשו להציג את המסקנות העיקריות של מחקריהם על מה שהם רואים כהתחזקות הנרטיבים הפוסט-ציונים בחוגים למדע המדינה ולסוציולוגיה. באוקטובר 2010 פרסם המכון לאסטרוגיה ציונית מסמך בן 122 עמודים תחת הכותרת "פוסט-ציונות באקדמיה". תנועת "אם תרצו", מצדה, פרסמה במאי 2010 מסמך בן 64 עמודים תחת הכותרת: "הסתה, הדרה והטיה אנטי-ציונית באוניברסיטאות". שני המסמכים כלולים סקירה של סילבוסים, ושניהם טוענים שסטודנטים בישראל חשופים בעיקר לתיאוריות המטילות ספק באותנטיות ובלגיטימיות הלאומיות בכלל והציונות בפרט. המסמך של תנועת אם תרצו כולל גם עדויות של סטודנטים המצביעות לכאורה על פגיעה בחופש הביטוי שלהם.

שני הדוחות הנ"ל לא זכו בדיון הוועדה לביקורת עניינית אלא ללעג ולהשמצות בלבד. רקטור אוניברסיטת בן-גוריון, הפרופסור צבי הכהן, טען שמסמך המכון לאסטרוגיה ציונית אינו מהווה מחקר כלל ושנציג המכון מדבר "שטויות". רקטור אוניברסיטת תל אביב, הפרופסור אהרון שי, הצטרף לדבריו של פרופ' הכהן בדבר "פסילת" המחקר של המכון והוסיף כי אימוץ קוד אתי לאוניברסיטאות כפי שהציע זאת שר החינוך בתחילת הישיבה "יהרוס את האקדמיה הישראלית".

חברי הכנסת, מצדם, היו חלוקים. ח"כ חיים אורון וח"כ ניצן הורוביץ ממרצ טענו כי על הדיון להתקיים במועצה להשכלה גבוהה (מל"ג) ולא בוועדת החינוך של הכנסת. ח"כ רונית תירוש מקדימה טענה כי אכן ראוי שדיון מסוג זה יתקיים במל"ג, אך הוסיפה כי המל"ג הסכימה להתייחס לסוגיה רק לאחר שוועדת החינוך של הכנסת יזמה את הדיון. ח"כ זבולון אורלב דחה את הטענה כי ועדת החינוך אינה ראשית לקיים את הדיון. ואכן נשאלת השאלה: מדוע הכנסת, אשר מייצגת את ציבור משלמי המסים, אינה ראשית לדון בהתנהלות של גופים ציבוריים המקבלים כסף מהמדינה?

בעיה של דיוק ואיפוק

עיתון "הארץ" יצא להגנתן של האוניברסיטאות בטענה שאימוץ קוד אתי יפגע בחופש האקדמי, ובטענה שגדעון סער מושפע על ידי תנועת אם תרצו. ואולם רעיון הקוד האתי לאוניברסיטאות ישראליות הוצע גם על ידי פרופסור אמנון רובינשטיין. אולי גם רובינשטיין עובד אצל אם תרצו? לאוניברסיטת בן-גוריון יש קוד אתי (היא האוניברסיטה היחידה בארץ שאימצה קוד כזה). האם אוניברסיטת בן-גוריון אימצה קוד אתי כדי "להרוס את האקדמיה הישראלית"?

פרופ' רובינשטיין הציג את עמדתו בעד אימוץ קוד אתי לאוניברסיטאות במאמרו "חופש הביטוי האקדמי" העומד להתפרסם בכתב העת משפט ועסקים של המרכז הבינתחומי הרצליה (טיזת המאמר מופיעה באתר האינטרנט של אמנון רובינשטיין). המאמר מתייחס, בין השאר, לשאלה: האם קריאתם של מרצים ישראליים לחרם הבינלאומי של ישראל מהווה חלק מחופש הביטוי האקדמי?

רובינשטיין טוען שאנשי הסגל האקדמי נהנים ממעמד מיוחד מכיוון שהסטודנטים חייבים לשמוע אותם ולעמוד בבחינותיהם כדי להצליח (במיוחד בקורסי חובה). לכן יש למרצים חובות מיוחדות דווקא מכיוון שהם נהנים מפריבילגיות מיוחדות. לדעתו של רובינשטיין, התרופות המשפטיות הרגילות לא מתאימות לעניין החובות של אנשי סגל אקדמי בישראל.

לכן מציע רובינשטיין לאמץ קוד אתי בישראל על מנת להגדיר באופן מדויק מה מהווה ומה לא מהווה חופש ביטוי אקדמי. בארה"ב אומץ קוד כזה על ידי איגוד המרצים האמריקאים (AAUP) בשנת 1940, והקוד עבר מספר עדכונים ושינויים. הקוד האמריקאי קובע, בין השאר, כי על המרצים "להיות מדויקים, להפגין איפוק, ולכבד את הדעות האחרות".

על מתנגדי אימוץ הקוד האתי לאוניברסיטאות בישראל להציג טיעונים מבוססים במקום להזהיר אותנו מפני "הרס האקדמיה הישראלית" ובמקום לרמוז שגדעון סער פועל על פי ההנחיות של תנועת אם תרצו. עד שמתנגדי הקוד האתי יועילו לנהל דיון ענייני בנדון, תתחזק התחושה שיש להם בעצם בעיה עם דיוק, עם איפוק, ועם דעות של אחרים.

המחבר הוא מרצה ליחסים בינלאומיים באוניברסיטת תל-אביב ועמית בכיר במרכז לתקשורת בינלאומית באוניברסיטת בר-אילן

רוצה לקבל את כל המבזקים של **רזחמערב לסלולרי שלך? לחץ כאן**